ת"א 66167-12-19 פלוני נ' מדינת ישראל ואח'

תיק חיצוני:

בפני כבוד השופטת נסרין עדוי

התובע **פלוני**
ע"י ב"כ עוה"ד יריב ברוקמן ו/או עוה"ד שי כהן ואח'

נגד

הנתבעים **1. מדינת ישראל – המשרד לביטחון פנים**
2. מדינת ישראל - משטרת ישראל
ע"י פרקליטות מחוז חיפה - אזרחי

נגד

מקבל **מרדכי אוחנה**
ע"י ב"כ עוה"ד איתן גליק

<u>פסק דין</u>

לפניי תביעה לקבלת פיצויים בגין נזקי גוף, מכוח הוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן: **הפקודה** או **פקודת הנזיקין**).

<u>רקע</u>

1. ביום 29.7.2011, בהיותו כבן 16 שנים הותקף התובע על ידי הצד השלישי (להלן: **האירוע** או **אירוע התקיפה**) שהיה שוטר בתפקידו. עקב האירוע נותרה לתובע נכות נפשית צמיתה.

2. כנגד הצד השלישי (להלן: **השוטר** או **השוטר התוקף**) הוגש כתב אישום שייחס לו עבירת תקיפה הגורמת חבלה של ממש. כתב האישום תוקן והשוטר הודה בעובדותיו. אלו הן העבודות שבכתב האישום המתוקן (ראו: עמ' 7-9 בתיק המוצגים מטעם הנתבעות):

- בתקופה הרלוונטית לכתב האישום שירת השוטר כבלש במשטרת ישראל, במרחב חברון;
- ביום 30.7.2011, סמוך לשעה 02:30, במסגרת תפקידם סיירו השוטר ושוטר נוסף, ששימש כראש הצוות (שמו רשום בכתב האישום וייקרא להלן: **א.כ.** או **ראש הצוות**) ביישוב בית"ר עילית (להלן: **היישוב**) ברכב משטרתי מסוג טנדר טויוטה, בצבע לבן (להלן: **הרכב**). השוטר נהג את הרכב, וראש הצוות ישב במושב הנוסע שלצד הנהג. השניים לבשו אותה שעה בגדים אזרחיים;

תיק חיצוני:

- אותה עת ישבה בשער היישוב, סמוך לעמדת שומר היישוב, חבורת נערים – כשישה במספר – ובהם גם התובע, קטין יליד 1995;
- בעת שהשוטר וראש הצוות חלפו ברכב הסיור סמוך לחבורת הנערים, צעק התובע לעבר אחד מחבריו – כמעשה היתולי – שיציג בפניו תעודת זהות. השוטר שמע זאת ועצר את הרכב, ירד מהרכב וצעק לעבר חבורת הנערים: "מי הגבר שביקש תעודת זהות?". משאישר התובע כי הוא האיש, ניגש אליו השוטר וסטר לו בעוצמה בפניו, פעמיים. בתגובה החל התובע לסגת לאחור אך השוטר שב והיכה אותו באגרוף. לאחר מכן בעט השוטר ברגלו השמאלית של התובע (להלן: **התקיפה**). לאחר התקיפה עזבו השוטר וראש הצוות את המקום ברכב;
- כתוצאה מהתקיפה סבל התובע מכאבים בפניו ובחזהו ונגרם לו שפשוף בשוק רגל שמאל. בשל מצבו הנפשי והכאבים שחש התובע הסיעו אביו לבית החולים חרף העובדה שמדובר היה ביום השבת ולמרות ששניהם אנשים דתיים, שומרי שבת;
- במעשיו המתוארים לעיל תקף השוטר שלא כדין את התובע.

3. בין השוטר לפרקליטות המדינה – המחלקה לחקירות שוטרים נחתם הסכם להסדר טיעון (ראו: עמ' 6 בתיק מוצגי הנתבעות). במסגרת סעיף 6 להסכם צוין במפורש כי בתיאור האירועים שבגינם יורשע השוטר לא יחרגו הצדדים מהעובדות שבכתב האישום, לא יסתרו אותן ולא יוסיפו עליהן.

4. ביום 13.7.2014 ועל יסוד הודאתו בעובדות כתב האישום המתוקן, הורשע השוטר בעבירת תקיפה הגורמת חבלה של ממש (ראו: עמ' 10 בתיק מוצגי הנתבעות).

5. ביום 5.5.2015 חתמו התובע והשוטר על "הסכם איחוי פגיעות" (ראו: נספח א' לתצהירי עדותו הראשית של הצד השלישי), במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי השוטר ישלם לתובע סך של 8,000 ₪ וזאת לאיחוי הפגיעות שנגרמו לתובע עקב התקיפה. להסכם זה צורף נספח ולפיו התחייב התובע שלא לתבוע את השוטר בתביעה אזרחית. לא זו אף זו, הוסכם על הצדדים כי אם תוגש בעתיד תביעה אזרחית כנגד משטרת ישראל ובית המשפט יחייב את השוטר בפיצויים, אזי התחייב התובע שלא לגבות סכום הפיצויים מהשוטר.

6. לאור ההסכם הנ"ל, טען התובע כי הוא חסום מלתבוע את השוטר (ראו: סעיף 10 לכתב התביעה). מכאן, התובע נמנע מלתבוע את השוטר התוקף. אולם, האחרון כן נתבע על ידי הנתבעים, ששלחו כנגדו את ההודעה לצד שלישי. בהקשר זה כבר אבהיר, כי **הפטור שניתן על ידי התובע לעובד המזיק אינו כובל את התובע כנגד המעבידה של המזיק, וזאת משלא**

נכללה היא בהסכם הפוטר את העובד המזיק [ראו: עמוס הרמן, **דיני נזיקין**, מהדורה שנייה, 2020, עמ' 211-212) (להלן: **הרמן**)].

<u>עיקר טענות הצדדים</u>

7. התובע טען, כי המשטרה והמשרד לביטחון פנים נושאים באחריות ישירה ושילוחית לנזקיו. נטען, כי הם אלה ששלחו את השוטר למשימה שבמהלכה נפגע התובע; הם אלה שהיה עליהם להדריך ולתדרך את השוטר אך כשלו בכך; וכי הם הפרו את "האמנה החברתית" (חוזה האימון שבין האזרח למדינה).

8. עוד נטען, כי המשרד לביטחון פנים לא פרסם הוראות אזהרה; לא נהג כפי שמשרד הממונה על ביטחון האזרחים צריך לפעול; לא חוקק תקנות וחוקים מתאימים; לא נתן הנחיות מתאימות למשטרה באופן פרטני באשר לדרך קליטת השוטרים, הדרכתם והכשרתם בכל הנוגע להתנהגותם מול אוכלוסייה אזרחית הבאה במגע עם השוטרים ולא הציבה סטנדרטים מתאימים למשטרה.

9. באשר למשטרה, נטען כי היא כשלה בבחירת השוטר וגיוסו למשטרה; לא תדרכה אותו ולא פיקחה על עבודתו; לא חידדה הוראותיה בטרם יציאתו לפעילות בשטח; הציבה את השוטר בתפקיד שאינו מתאים לו; העסיקה שוטר לא מוכשר ולא מתאים למשימה אליה נשלח ולא נהגה כפי שמשטרה סבירה הייתה נוהגת בנסיבות העניין. עוד נטען, כי במקרה דנן לא הייתה כל הצדקה לשימוש באלימות. קל וחומר משמדובר בחבורת קטינים.

10. לא זו אף זו, נטען כי הנתבעים חבים מכוח אחריותם השילוחית לעוולת התקיפה שבוצעה על ידי השוטר התוקף, כאשר לא עומדת לשוטר התוקף כל הגנה מאלו המנויות בסעיף 24 לפקודה. הודגש עוד, כי המקרה אירע לאחר שבוטלה חסינותו של מעביד בגין תקיפה על ידי עובדו, חסינות שעוגנה בעבר בהוראת סעיף 25 לפקודה

11. התובע הוסיף וטען, כי הנתבעים הפרו את הוראות סעיפים 7, 23, 24, 35 ו- 36 לפקודת הנזיקין; סעיפים 3-7 לחוק הנזקים האזרחיים (אחריות המדינה) וכן סעיפים 40 ו- 49 לפקודת המשטרה.

12. הנתבעים טענו מנגד, כי דין התביעה כנגדם להידחות מחמת השיהוי בהגשתה. התביעה הוגשה כתשע שנים לאחר האירוע. הדבר גרם לנתבעים נזק ראייתי חמור ונמנעה מהם האפשרות לבצע בדיקה מלאה לעובדות ולנסיבות הנטענות בתביעה. כבר אומר, כי דין הטענה להידחות ואין אלא להצר על העלאתה מצד המדינה. המדינה ניהלה חקירה מקיפה

לנסיבות האירוע בזמן אמת; צירפה חומר חקירה וכל ההודעות שנגבו מכל המעורבים בפרשה ומכל העדים שנכחו באירוע; הגישה כתב אישום כנגד השוטר התוקף שהורשע בסופו של יום. יש להצטער על כך שהמדינה ראתה לנכון להיתלות בטענת השיהוי, כשבידיה כל החקירות שנעשו בזמן אמת; מלוא המידע הנדרש; הקביעות והממצאים בפסק דינה של הערכאה שהרשיעה את השוטר התוקף. יתרה מכך, טענת השיהוי לא הוכחה כלל ואף נזנחה בתצהיר העד היחיד שעדותו הובאה מטעם המדינה. להעלות טענה בתצהיר עדות ראשית, לפיה "מאז קרות האירוע נשוא התביעה עברו מספר שנים ולכן איני זוכר את האירוע ואת הפרטים שלו" ברור שזו אינה ראיה שיש בה כדי להקים את היסודות הנדרשים להוכחת טענת השיהוי.

13. באשר להרשעת השוטר בכתב האישום המתוקן, הנתבעים טענו כי לנוכח הוראת סעיף 42א' לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971, ממצאי ומסקנות פסק הדין בתיק הפלילי (ת"פ 57197-03-14) קבילים כראיה לכאורה בהליכים דנן. בכפוף לממצאי ומסקנות פסק הדין בהליך הפלילי הנ"ל, הנתבעים כפרו בכל הנטען בסעיפים 3, 4, 5, 9, 10, 11 ו- 13 לכתב התביעה (שם פירט התובע את נסיבות האירוע לשיטתו וטען לאחריות המדינה גם בגין עוולת התקיפה).

14. הנתבעים הוסיפו וטענו כי התקיפה בגינה הורשע השוטר בפלילים בוודאי לא נעשתה במסגרת ביצוע תפקידיו הרגילים כשוטר מטעם משטרת ישראל ולפיכך, לא קמה כל אחריות על הנתבעים בגין האירוע נשוא התביעה, אותו לא יכלה לצפות, ובוודאי לא אישרה ולא אישררה, אף נהפוך הוא, היא פיטרה את השוטר התוקף לאחר הרשעתו בהליך הפלילי (ראו: סעיף 9 לכתב ההגנה). הנתבעת שבה על טענתה כי השוטר, במסגרת האירוע, פעל שלא בשליחותה ופעולתו לא נעשתה במסגרת תפקידו הרגיל כשוטר באותה העת ופעולתו הייתה בלתי צפויה (ראו: סעיף 11.א לכתב ההגנה).

15. הנתבעים כפרו באחריותם הנטענת, הן הישירה והן השילוחית. הם כפרו בכל פרטי ההתרשלות המיוחסים להם בתביעה ובהפרת ההוראות החקוקות הנטענות. עוד נטען, כי האחריות במלואה רובצת לפתחם של התובע עצמו ושל הצד השלישי.

16. הנתבעים הוסיפו וכפרו בכל הנזקים הנטענים על ידי התובע.

17. בהודעה לצד השלישי טענה המדינה כי השוטר התוקף חייב לשפותה בגין כל סכום שתחויב בו, ככל שתחויב בתביעה. נטען, כי האחריות לאירוע ולנזקים רובצת במלואה על הצד השלישי שפעל בניגוד להוראות המדינה ולנהליה; פעל מתוך מטרה אישית או בכוונה או

בזדון; הפר את חובת הזהירות המוטלת עליו כלפי התובע וכלפי המדינה; תקף את התובע והפר בכך את הוראות חוק העונשין ופקודת הנזיקין; לא נהג כפי שאדם או שוטר סבירים היו נוהגים בנסיבות או נהג כפי שאדם ושוטר סבירים לא היו נוהגים בנסיבות.

18. הצד השלישי עתר לדחיית ההודעה כנגדו. נטען, כי משהגיע להסדר גישור במסגרת ההליך הפלילי, כאשר גם התובע וגם שולחת ההודעה סמכו עליו ואישרו אותו, הרי שלא מתקיימת עוד כל עילת תביעה כנגד הצד השלישי. כבר יצוין, כי הצד השלישי זנח את טענתו בהקשר זה. אולם, הוא טען כי היה ויחויב לשלם לתובע סכום כלשהו, אזי יש לקזז את הסכום ששולם על ידו במסגרת הסדר הגישור כאמור.

19. הצד השלישי טען, כי המדינה נהגה עמו בניגוד עניינים ובחוסר תום לב. נטען כי לאור המלצות התסקיר ייתכן מאוד כי הצד השלישי לא היה מורשע בהליך הפלילי, "ורק בשל ייצוג של המדינה, שלא שעה להמלצות התסקיר, הוא הורשע, ולכן אין שולחת ההודעה שלא נתנה ייצוג הולם לנתבע בתיק הפלילי יכולה לבוא היום ולבקש שהצד השלישי יחויב שוב וישלם את הפיצוי ..." (ראו: סעיף 3.ה לכתב ההגנה בהודעה כנגד הצד השלישי). גם טענה זו נזנחה על ידי הצד השלישי במהלך המשך ניהול התיק.

20. הצד השלישי כפר אף הוא בנזקי התובע הנטענים.

<u>ראיות הצדדים</u>

21. מטעם התובע העידו העדים הבאים: התובע עצמו; אשתו לשעבר הגב' א.פ; מעסיקו לשעבר מר ארז אביחי; חברו של התובע שהיה עד לאירוע, מר נחמן טויטו; מכר נוסף ומעסיק לשעבר של התובע, מר משה ישראל בן חיים.

22. מטעם הנתבעים העיד מר אסף ציוני, שהיה במועדים הרלבנטיים לאירוע ראש לשכת מודיעין בילוש מרחב חברון, וכיום ס' ר' יחב"מ במשטרת ישראל.

23. מטעם הצד השלישי העיד הוא עצמו בלבד.

<u>דיון והכרעה</u>

24. יאמר כבר עתה, כי דין התביעה להתקבל. כך גם דין ההודעה לצד השלישי. אנמק קביעתי.

25. בטרם הנימוקים רק אוסיף עוד הקדמה ואציין, כי **הצדדים הרבו במלל ובטיעונים. מטעם התובע גם הובאו עדויות שניתן היה לחסוך בשמיעתן. על כן, במסגרת פסק הדין אתמקד אך ורק בטענות ובעדויות המרכזיות בתיק. טענות ועדויות שלא יידונו במסגרת פסק הדין הן טענות ועדויות שלא מצאתי בהן כל ממש.**

חזרה לנימוקים.

26. לאור עיקרון השוואת המעמד ברור שאין עוד עוררין לעניין אחריותה של המדינה בנזיקין. "... עיקרון זה, לפיו דין המדינה כדין כל גוף מאוגד לעניין האחריות בנזיקין, אומץ במשפט הישראלי מאז שנת 1952 והוא צומח מעיקרון היסוד הדוגל בשוויון בפני החוק. על כן מקום שבו המדינה, באמצעות מי משלוחיה או מבצעי סמכויותיה גורמת ברשלנות נזק לפלוני, יהא עליה לפצותו בגין נזק זה, להוציא מקרים חריגים הקבועים בחוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה), תשי"ב-1952 (ראו: שם, פיסקה 18; ע"א 243/83 עיריית ירושלים נ' גורדון, פ"ד לט(1) 113, 131 (1985); ע"א 915/91 מדינת ישראל נ' לוי, פ"ד מח(3) 45, 71 (1994)). " [ראו: ע"א 9656/08 **מדינת ישראל נ' ג'מאל עמיר קאזם חלף סעידי**, (נבו 15.12.2011) וכן ע"א 7224/21 **מדינת ישראל – משרד הביטחון נ' פלוני**, (נבו 06.8.2023) פסקה 10]. למותר לציין, כי עניינו אינו נמנה על המקרים החריגים הקבועים בחוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה), תשי"ב-1952, ואף המדינה לא טענה זאת.

27. על כן, לצורכי הדיון, יש לבחון את השאלה האם הוכחה אחריות הנתבעים בנזיקין בעקבות התקיפה שבוצעה על ידי השוטר והאם קמה חובתם לפצות את התובע בגין נזקיו מהתקיפה.

אחריות המשטרה:

28. **אחריות שילוחית**: סבורני כי עלה בידי התובע להוכיח את אחריותה השילוחית של המשטרה. **ודוק, בית המשפט אינו מייחס את מעשה התקיפה הפלילי עצמו למשטרה (משמע, בית המשפט אינו מטיל את האחריות על המשטרה מכוח תורת האורגנים, אשר מזהה בין המעשה של המבצע והאורגן) אלא אחריות נזיקית שילוחית בגין מעשה התקיפה מכוח הוראת סעיף 13 לפקודת הנזיקין.**

29. פקודת הנזיקין קובעת ארבעה מצבים בהם קמה אחריות שילוחית: בסעיף 12 לפקודה נקבעו התנאים להטלת אחריות על המשדל; בסעיף 13 נקבעו התנאים להטלת אחריות על

המעביד; בסעיף 14 נקבעו התנאים להטלת אחריות על השולח; ובסעיף 15 נקבעו התנאים להטלת אחריות על בעל חוזה, מזמין, מול קבלן עצמאי (ראו: הרמן, עמ' 208).

30. המצב הרלבנטי לענייננו הוא המצב השני, כך שאתמקד להלן בהוראת סעיף 13 לפקודת הנזיקין. לפי סעיף זה, ועל מנת להטיל אחריות נזיקית על המשטרה בגין מעשה התקיפה שבוצע על ידי השוטר, יש להראות, **ראשית כל** – כי העובד, השוטר, ביצע עוולה. בעניינו, אין כל חולק כי השוטר ביצע עוולת תקיפה ולא עמדה לו כל הגנה מאלו המנויות בסעיף 24 לפקודה. טענת המדינה כי ההרשעה בפלילים מהווה ראיה לכאורה בלבד נכונה היא. ברם, התובע הצליח להוכיח ביצוע עוולת התקיפה כלפיו על ידי השוטר התוקף והמדינה לא הביאה ולו בדל ראיה אחת להפרכת הטענה. **התנאי השני** - כי בין המשטרה לשוטר התקיימו יחסי עובד-מעביד, וזאת במובן מבחן השליטה, ולא רק השליטה בפועל אלא גם הזכות לשלוט, המרות והפיקוח [לצורכי ההמחשה בלבד ומבלי למצות, ראו: ע"א 502/78 **מדינת ישראל נ' ניסים**, (נבו, 12.11.1981)]. תנאי זה מתקיים אף הוא והמשטרה אף לא טענה כי לא מתקיימים בינה לבין השוטר התוקף יחסי עובד-מעביד במובן האמור. **תנאי שלישי ואחרון** – כי העוולה בוצעה תוך כדי העבודה, כאמור בהוראת סעיף 13(א) לפקודה [ראו: הוראת סעיף 13(א)(2) היא הרלבנטית בנסיבות דנן. הוראת סעיף 13(א)(1) לפקודה קובעת עוד מצב בו תיקבע אחריותו השילוחית של המעביד (אם המעביד הרשה או אישרר את המעשה) אולם, מצב זה אינו רלוונטי לענייננו]. תנאי זה מתקיים אף הוא בנסיבות דנן. שכן, השוטר תקף את התובע במהלך ביצוע פעולת שיטור.

31. התנאים המחריגים את חובת המעביד (ראו: סעיף 13(2)(א) ו- (ב) לפקודה) אף הם אינם מתקיימים בנדון דנא.

32. המדינה טענה כי אין לראות במעשה התקיפה כמעשה שנעשה תוך כדי עבודת השוטר. טענה זו אינה מקובלת עלי. אפרט: בהתאם להוראת סעיף 13(ב) לפקודה "רואים מעשה כאילו נעשה תוך כדי עבודתו של העובד, אם עשהו כעובד וכשהוא מבצע את התפקידים של עבודתו והכרוכים בה אף על פי שמעשהו של העובד היה ביצוע לא נאות של מעשה שהרשה המעביד, אולם לא יראו כן מעשה שעשה העובד למטרות עצמו ולא לעניין המעביד." [סעיף 13(ג) קובע כי "לעניין סעיף זה, מעשה – לרבות מחדל"]. המדינה טוענת, כי לא ניתן לומר כי עבירה פלילית (בענייננו התקיפה) היא "ביצוע לא נאות של מעשה שהרשה המעביד". איני מסכימה עם הטענה. ראשית כל, אם המחוקק היה חפץ בהחרגת "מעשים פליליים" ממסגרת ההגדרה של "ביצוע לא נאות של מעשה שהרשה המעביד" חזקה עליו שהיה עושה כן ובמפורש. משלא נעשה הדבר, פשיטא כי אין לקבל את הטענה כי הפליליות שבמעשה

מבטלת, מניה וביה, את אחריות המעביד לנזק שנגרם עקב התקיפה שבוצעה על ידי העובד במהלך עבודתו. יתרה מכך, **ביטול** הוראת סעיף 25 לפקודת הנזיקין, מלמד על כוונת המחוקק שלא לתת פטור מאחריות למעביד בעקבות תקיפה שבוצעה על ידי העובד. [במאמר מוסגר אציין, כי הוראת סעיף 25 הנ"ל, קבעה כי המעביד לא יהיה אחראי באחריות שילוחית לנזק שנגרם כתוצאה מתקיפה, כליאת שווא ונגישה, שבוצעו על ידי העובד ולא הותרו ולא אושררו על ידי המעביד. כאמור, סעיף זה כבר בוטל, וזאת בהתאם לחוק לתיקון פקודת הנזיקין (מס' 10), התשס"ה-2005].

33. זאת ועוד, הוראת סעיף 13(ב) לפקודה אינה דורשת כל היתר או אישרור מצד המעביד למעשה התקיפה. על כן גם אין כל חשיבות לעצם התנערות המדינה מהמעשה או להעמדת השוטר לדין פלילי או משמעתי, או לעובדה שלא ניתנה חסינות לשוטר. מצבים אלה אין בהם כדי להפחית מאחריותה הנזיקית של המשטרה למעשה התקיפה שבוצע על ידי השוטר במסגרת ביצוע עבודתו. על מנת לפטור את המשטרה מאחריותה השילוחית, נדרשת חריגה מוחלטת ממסגרת מילוי התפקיד ומחוץ למסגרת התפקיד, דבר שלא מתקיים בענייננו [ראו והשוו: ע"א 8199/01 **עיזבון המנוח עופר מירו נ' מירו ואח'**, (נבו 10.3.2003) וכן רע"א 1389/98 **מזאוי נ' מדינת ישראל**, (נבו 3.6.1999); ע"א 8027/14 **שורוש נ' שליאן**, (נבו 29.11.2015) וכן הרמן בעמ' 213]

34. מוסכם על כל הצדדים כי למעשה התקיפה לא היה כל הסבר ולא הייתה כל הצדקה. הן המדינה והן השוטר התוקף לא העלו כל טענה בהקשר זה.

35. בנסיבות המפורטות לעיל, ברור כי התקיימו גם כל יסודות עוולת הרשלנות. שכן, ואף אם מדובר במעשה מכוון או מתוך מחשבה מוטעית כזו או אחרת של השוטר, הרי שעוולת הרשלנות חלה גם על מעשים מכוונים [ראו: יצחק אנגלרד, אהרון ברק, מישאל חשין, גד טדסקי **דיני הנזיקין – תורת הנזיקין הכללית** (מהדורה שנייה, תשל"ז, ג' טדסקי עורך) 88-104].

36. האמת ניתנת להיאמר, כי לא הייתה כל הצדקה מצד המשטרה להתנער מאחריותה השילוחית בגין אירוע התקיפה הנדון. מעיון בפסיקתנו ניתן לראות כי המשטרה חויבה במקרים רבים דומים בנזקי נפגעים משנמצא כי התקיפות היו בבחינת "ביצוע לא נאות של מעשה שהרשה המעביד" [כך לדוגמא, ראו: ת"א (שלום עפולה) 2666/90 **יוסף מחאג'נה נ' זמיר ג'ואמיס, מאיר אשש ומדינת ישראל**, (נבו 3.11.1992); ת"א (שלום י-ם) 9202/06 **ריקי קבסה נ' אבי בוחניק**, (נבו 4.3.2009); ת"א (שלום ת"א) 13100-05-13 **הראל אלעזר**

נ' מדינת ישראל – משטרת ישראל, (נבו 29.8.2017; ת"א (שלום י-ם) 8380/09) **מוראר נ' ברזילי ומשטרת ישראל**, (נבו 27.9.2015; ת"א (שלום י-ם) 28240-12-11) **יצחק נ' מדינת ישראל – משטרת ישראל**, (נבו 22.1.2017; ת"א (שלום י-ם) 8545/09) **בלאל חסן נ' משטרת ישראל ואח'**, (נבו 29.4.2014; ת.א (שלום חי') 53422-05-13) **ו.ס נ' מדינת ישראל**, (נבו 11.9.2017; ת"א (ת"א) 3252-11-15) **ג'ג'או בימרו נ' המחלקה לחקירת שוטרים** (נבו 20.2.19)].

37. נכון הדבר שניתנה גם פסיקה סותרת, אך אלה היו מקרים בודדים [ראו: ת"א (שלום י-ם) 4515/06 **אבו עמל נ' גיימן ומדינת ישראל**, (נבו 23.4.2009); ת"א (שלום י-ם) 5451/05 **קורדיה נ' יפרח ומדינת ישראל**, (נבו 15.7.2007)] אולם, לאור כל הנימוקים שהזכרתי לעיל, דעתי שונה.

38. אף משיקולי מדיניות מן הראוי כי תוטל אחריות שילוחית על המשטרה במקרה הנדון. קביעת אחריותה של המשטרה במקרה כגון דא משרתת את עיקרון פיזור הנזק. זאת ועוד, למשטרה מרות ושליטה מלאה על עובדיה ועל עבודתם, דבר המצדיק אף הוא הטלת אחריות על המעבידה למעשי עובדיה המקדמים את עניניה ומשרתים את האינטרסים שלה. שלא לדבר על גורם ההרתעה. מעביד שיחויב באחריות למעשי עובדיו יתנהג בצורה שתבטיח התנהגות והתנהלות עובדיו בצורה נאותה. הוא יקדיש תשומת לב מיוחדת לדרך גיוס עובדיו, ישים לב לכללי הבטיחות ויקפיד עליהם, ידריך עובדיו באופן ראוי ובתדירות מתאימה. גם מטעמי נוחות חברתית מוצדק להטיל במקרה כגון דא אחריות על המשטרה למעשה השוטר התוקף (ראו הרמן עמ' 209-213).

39. **אחריותה הישירה של המשטרה**: העד היחיד מטעם הנתבעת (וחרף העובדה כי שימש במועד האירוע הנדון כראש לשכת מודיעין בילוש מרחב חברון וחרף העובדה כי כיום הוא ס' ר' יחב"מ במשטרת ישראל) לא ידע למסור כל מידע באשר לנהלי העבודה שניתנו לשוטרים ולצד השלישי, האופן והתדירות בהם הועברו ההנחיות והנהלים; האמצעים שננקטו על ידי המשטרה כדי לוודא ולהבטיח קיום ההוראות וההנחיות לגבי התנהלות והתנהגות השוטרים בבואם במגע עם אוכלוסייה אזרחית, וכדי להטמיע את ההוראות בעניין הפעלת כוח בלתי סביר. אי הבאת ראיות בעניין זה פועלת לחובת המשטרה. המדינה הסתפקה בהגשת תצהיר קצר, לאקוני ומופשט ביותר, מבלי שסיפקה נתונים או מסמכים או רישומים על האמצעים שננקטו על ידה כדי לצמצם את מקרי הפעלת האלימות בכלל וכדי למנוע את התקיפה הנדונה. העדר הראיות, שמטבען נמצאות אך ורק בידי המשטרה, פועל לרעתה [לצורכי ההמחשה ומבלי למצות ראו: ע"א 548/78 **אלמונית נ' פלוני**,

(15.5.1980)]. **אולם, משטען הצד השלישי כי הוא קיבל הדרכות מהמשטרה, עבר הכשרות ואין לו כל טענה כנגד המשטרה, מתייתר הצורך בהמשך הדיון בשאלת אחריותה הישירה של המשטרה. ודוק, בסיכומים מטעם הצד השלישי נטען כי "המשטרה והמדינה פעלו כמו שצריך, כמו שמדינה סבירה הייתה אמורה להתנהג, כאשר שוטר ביצע פעולה שאסור לעשות ... מדובר בשוטר שעשה טעות ברמה האישית, איבד את העשתונות ברגע אחד של חולשה".**

אחריות משרד הפנים:

40. לאור המסקנה אליה הגעתי לעיל, מיותר לדון באחריותו של משרד הפנים. רק אציין בקצרה, כי בחינת שאלת האחריות במישור זה (היינו, הטלת אחריות נזיקית בגין פעילות שלטונית, או ליתר דיוק, בגין המחדלים הנטענים בהפעלת סמכויות משרד הפנים) מורכבת יותר היא, וככלל בית המשפט לא ימהר להשית אחריות נזיקית על הרשות הציבורית בגין מחדלים אלה (על שיקולי המדיניות להשתת אחריות נזיקית על הרשות הציבורית ראו: הרמן, עמ' 264-278). מעיון בטענות התובע, הראיות שהובאו וסיכומי טענותיו, ניתן להיווכח כי התובע לא הוכיח טענותיו במישור זה ואף זנח אותן. כך, שמיותר להמשיך ולדון בשאלת האחריות של משרד הפנים.

אחריות הצד השלישי:

41. באשר לחובת הצד השלישי לשפות את המשטרה, והגם שנדירים הם המקרים שבהם מעסיק חוזר בתביעת שיפוי אל העובד שביצע עוולה נזיקית, פשיטא כי המקרה דנן נמה על אותם מקרים נדירים. שכן, אין כל חולק כי מעשהו היה מכוון והצד השלישי הורשע בעבירת תקיפה (ראו: הרמן, עמ' 208).

42. זאת ועוד, ההסכם עם התובע אשר פטר את הצד השלישי ומנע הגשת תביעה נגדו, נכרת **לאחר קרות הנזק**. על כן, אין בהסכם זה כדי למנוע מהמעוולת הנוספת, משטרת ישראל, להגיש תביעת השתתפות כנגד המעוול האחר, הצד השלישי (ראו: הרמן עמ' 203-204).

43. חבותו הנזיקית הישירה של הצד השלישי כלפי התובע לא יכולה להיות שנויה במחלוקת. הצד השלישי בעצמו גם לא כפר בכך. על כן, קמה חובת הצד השלישי לשפות את המשטרה.

אחריות המעוולים כלפי התובע:

44. לא ייתכן כל חולק כי הנזק שנגרם לתובע על ידי שני המעוולים נזק אחד הוא ואינו ניתן להפרדה. המשטרה נמצאה אחראית באחריות שילוחית למעשה הצד השלישי. כך שברור

כי הנזק שנגרם מהתקיפה נזק אחד הוא ואינו ניתן להפרדה. לאור האמור, ברור כי המשטרה תישא במלוא הנזק כלפי התובע, שכן חיובה וחיוב המזיק הנוסף במקרה כגון דא הם חיובים ביחד ולחוד.

חלוקת האחריות בין המעוולים:

45. מידת ההשתתפות של כל מזיק נקבעת בעיקר על פי **מבחן האשמה ופחות על פי מבחן הסיבתיות**. משמע, השאלה היא מה מידת האשמה הרובצת לפתחו של כל מעוול, ולא באיזו מידה גרם כל אחד לאירוע הנזק (ראו: הרמן עמ' 205). "מידת ההשתתפות נקבעת על-פי מבחן האשמה המוסרית (גד טדסקי (עורך) דיני הנזיקין – תורת הנזיקין הכללית) 508מהדורה שניה, 1976)). על-פי סעיף 84(ב) לפקודת הנזיקין, מוסמך בית המשפט "להורות שהשתתפותו של אדם תהא כדי שיפוי מלא." [ראו: ע"א 2579/11 **בנק הפועלים בע"מ נ' סולכור חברה לשיווק וקניות בע"מ**, (נבו 29.06.2014) (להלן: **פרשת בנק הפועלים**)].

46. במקרה דנא, המשטרה נמצאה אחראית לנזק לאור **אחריותה השילוחית גרידא** למעשה התקיפה שנגרם על ידי הצד השלישי. אף אם אצא מתוך הנחה כי דבקה במשטרה התרשלות כלשהי במישרין, ברור שבעניינו לא ייתכן חולק כי מעשיו המכוונים של השוטר עולים מונים על ההתרשלות המיוחסת למשטרה. לא זו אף זו, השוטר התוקף לא העלה כל טענת הגנה כנגד המשטרה במישור זה. נהפוך הוא. הצד השלישי לקח על עצמו את מלוא האחריות לנזק, כפי שפירטנו לעיל.

47. על כן, דומה כי דין ההודעה כנגד הצד השלישי להתקבל במלואה.

שאלת הנזק:

48. התובע טען כי עקב התקיפה נותרה לו נכות נפשית בשיעור של 50%, בהתאם לחוות דעתה של ד"ר איזבלה גרינברג מטעמו. מטעם הנתבעת הוגשה חוות דעתה של ד"ר יעל דמבינסקי שהעריכה כי נכותו הנפשית של התובע היא בשיעור 20%, מתוכם ייחסה לתאונה 13% ולעברו של התובע 7%.

49. לאור הפערים בין חוות הדעת מונתה מטעם בית המשפט ד"ר איילה שיינקמן (להלן: **המומחית**), שמצאה כי התובע סובל מהרעה נפשית מסוג Post traumatic stress disorder לאחר אירוע התקיפה. המומחית לא התרשמה מבעיות נפשיות עובר לאירוע. עוד מצאה, כי ההפרעות הנפשיות וההתנהגויות אשר מתוארים במהלך חיי התובע הן

תוצאה מהפרעה פוסט טראומתית לא מאובחנת ולא מטופלת. באשר לשיעור הנכות, המומחית המליצה על נכות צמיתה בשיעור של 20%, וזאת בהתאם לסעיף 34(ב)(3) לתוספת לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), תשט"ז-1956 (להלן: **התוספת לתקנות**).

50. המומחים מטעם הצדדים לא נחקרו על חוות דעתם. גם המומחית ד"ר שיינקמן לא נחקרה על חוות דעתה. גם הצדדים לא הצליחו לשכנעני כי יש הצדקה לסטות מחוות דעתה של המומחית מטעם בית המשפט.

51. מטעם התובע העידה גם אשתו לשעבר, הגב' א.פ. כעולה מעדותה, היא הכירה את התובע כשבע שנים לאחר האירוע נשוא התביעה. כך, שברור כי המטרה מעדותה היא לתמוך בטענות התובע במישור הנזק בלבד. בני הזוג התגרשו ביולי 2022. בתצהיר עדותה הראשית (מוצג ת/1) סיפרה העדה על מספר תקריות שהתרחשו מול עיניה כשבעקבותיהן היא ראתה תגובות קשות מצד התובע, לדוגמא: כניסה להתקף חרדה חריף; חוסר יכולת לנהל שיחה עניינית ורגועה; תגובות חרדתיות לכל מצב; נחרד מרעשים קלים מחוץ לבית; נכנס ללחצים קיצוניים בקלות; אם נכנסים למסעדה היה דורש להתיישב צמוד לקיר כדי שיוכל להשקיף משם על כל המרחב, כשהקיר משמש לו כמעין ביטחון ומנטרל תופעות בלתי צפויות לפחות מכיוון הקיר; גם במעט הנסיעות באוטובוסים התובע היה גורר אותה למושב האחורי מטעמי ביטחון. עוד סיפרה העדה על הימנעות התובע מלהימצא בקרבת קהל או במקומות הומי אדם. כשהייתה שואלת לפשר ההימנעות כאמור, התובע היה מוסר לה כי הימצאותו בין קהל או במקומות הומי אדם מכניסה אותו לחרדות ולחצים. לא זו אף זו, העדה מסרה כי התובע היה נכנס ללחץ וחרדה רק מלראות אור מהבהב של ניידת משטרה או כוחות ביטחון, הדבר היה מעלה לו את הדופק ואת קצב נשימותיו והוא לא היה נרגע עד שלא היה מתיישב לנוח ולהירגע בצד ולעיתים אף היה מעשן כמה סיגריות עד שיירגע לאחר שהניידת או רכב הביטחון מתרחקים. היו מקרים שהעדה אף נאלצה להזמין אמבולנס לטיפול בתובע. העדה הוסיפה וסיפרה על צעקות התובע בחלומותיו ואמירותיו "די, די, די" וכיצד התובע לא היה נרגע שעות לאחר שהיה מתעורר מחלומות הזוועה; על יחסו החשוד לאנשים זרים; תחושות ההשפלה והתסכול; קשיי התקשורת עמה ועם ילדיהם; על התרופות שלקח נגד חרדה; על עבודתו בחברת סלע תשתיות א.ח. בע"מ, סיום עבודתו שם ועוד.

52. עלי לציין, כי עדותה של הגב' א.פ הותירה בי רושם אמין ומהימן ביותר. יתרה מכך, עדותה לא נסתרה כלל. לא זו אף זו, עיקר התופעות עליהן סיפרה העדה מופיעות בחוות דעתה של ד"ר שיינקמן ואף בחוות דעתה של ד"ר דמבינסקי, המומחית מטעם הנתבעים.

53. העד ארז שלום אביחי (ראו: מוצג ת/2) מסר כי הוא המייסד, הבעלים והמנכ"ל של חב' סלע תשתיות א.ח. בע"מ (להלן: **החברה**) העוסקת בעבודות חשמל והתקנת מערכות סולאריות, וכי הוא קיבל את התובע לעבודה בחברה בשנת 2019 (בחודש מאי 2019). בהתחלה התובע ביצע עבודות התקנת מערכות סולאריות וממוצע שכרו החודשי עמד על סך של 7,450 ₪ ברוטו. כשהעד ראה כי התובע "בחור טוב ואחראי" הוא קידם אותו לתפקיד ראש צוות מתקינים של מערכות סולאריות ושכרו עלה ובשנת 2020 השכר אף הגיע לכדי 13,000 ₪. אולם, בחודש פברואר 2021 התובע מסר לו כי אינו עומד בלחצים ובעומס העבודה וזאת עקב סיבה אישית שאינו מעוניין לפרטה. לכן התובע התפטר בחודש מרץ 2021.

54. מעיון בתלושי השכר שצורפו לתצהיר העד וכן לתצהיר התובע, עולה כי אך ורק בחודש אחד בודד שכרו של התובע עמד על סך של כ- 13,000 ₪. יתר התלושים נעו בין 6,400 ₪ ל-12,650 ₪. באשר לתקופה שחלפה מאז האירוע או מאז גיל 18 ועד לחודש אפריל 2019 אין כל מידע על עיסוקי התובע. מתלוש אחד בודד שהראה שכר העולה קצת על השכר הממוצע במשק לא ניתן לבסס ממצא עובדתי המצדיק סטייה מחזקת השכר לקטינים. על כן, אני קובעת כי בעניינו של התובע השכר שישמש כבסיס לחישוב הפסדי שכרו העתידיים הוא השכר הממוצע במשק.

55. הנתבעת והצד השלישי חקרו את שני העדים הנוספים מטעם התובע. הם חקרו גם את התובע בחקירה נגדית ארוכה. עלי לציין, כי לא הנתבעת ולא הצד השלישי הצליחו לסתור את עדויות התביעה בכל הנוגע לנסיבות התקיפה, פגיעת התובע והנכות הצמיתה עליה המליצה המומחית מטעם בית המשפט.

56. על יסוד חוות דעתה של המומחית מטעם בית המשפט ועל יסוד עדויות התביעה ניתן לסכם ולקבוע את הממצאים שלהלן:

- נכותו הנפשית הצמיתה של התובע היא בשיעור 20%; בהקשר זה למותר לציין, כי בהתאם להלכה הפסוקה, בית המשפט, ככלל, ייטה שלא להתערב בקביעות המצויות ממש בתחום הידע והניסיון המקצועיים של המומחים הממונים מטעמו אלא במקרים חריגים [ראו: רע"א 7863/17 **פלונית נ' הפול חברה לביטוח בע"מ**, (נבו 17.12.2017)]. עניינו אינו נמנה על המקרים החריגים.

- הנכות התפקודית והפגיעה בכושר ההשתכרות של התובע שווה לשיעור נכותו הרפואית. אם נעיין בתקנה מכוחה נקבעה הנכות הרפואית, ניתן להיווכח כי נכות זו, בטיבה ובמהותה, תפקודית היא במלואה.

כך קובעת תקנה 34(ב)(3)לתוספת: "בהפרעות של חרדה בעתית (פוביה); הפרעות חרדה אחרות; הפרעה טורדנית-כפייתית (הפרעה אובססיבית קומפולסיבית); תגובה לדחק חריג; הפרעת דחק בתר-חבלתית (פוסט טראומתית) PTSD; הפרעות הסתגלות לסוגיהן; הפרעות דיסוציאטיביות (קונברסיביות); הפרעות סומטופורמיות; הפרעות אכילה; אנורקסיה נרבוזה; מרבוזה והפרעות אכילה לא מסווגות, ייקבעו אחוזי הנכות כלהלן:

[...]

(3) רמיסיה, סימנים קליניים קלים, קיים צורך בטיפול תרופתי, קיימת הפרעה בינונית בתפקוד הנפשי או החברתי וכן הגבלה בינונית של כושר העבודה 20%".

יפים לענייננו הדברים שנאמרו בפרשת לוי [ראו והשוו: ע"א (מח' ת"א) 1624/96 **לוי נ' מולכו ואח', (7.4.1998)**]:

"... מכל מקום נראה שכאשר מדובר בנכות פסיכיאטרית, קטנה האפשרות של פער בין הנכות הרפואית לנכות תפקודית.

במקרים רבים של נכות פסיכיאטרית הפגיעה או ההפרעה מצביעים, מניה וביה, על כך שהתפקוד נפגע. ניתן לראות זאת בבירור במקרה של המערערת. בקביעת שיעור הנכות הסתמך פרופ' אליצור, בשתי חוות-הדעת שנתן, על סעיף 34(ג) של התוספת לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), תשט"ז1956- (המומחה מציין אמנם את סעיף 34ג לחוק הביטוח הלאומי, אך אין ספק שהכוונה לתוספת לתקנות שצויינו). הסעיף האמור מדבר בזו הלשון: *"ישנם סימנים אובייקטיבים וסובייקטיביים המגבילים באופן בולט את ההתאמה הסוציאלית וכושר העבודה"* *(ההדגשה שלנו)*. **אף הסעיפים האחרים שבתוספת לתקנות, בפרק העוסק בהפרעות פסיכוטיות ופסיכונוירוטיות, מדבר בסעיפיו השונים על אי-התאמה סוציאלית בדרגות שונות ועל פגיעה בכושר העבודה ברמות משתנות. משמע, כאשר מדובר בפגיעה נפשית מצביע שיעור הנכות, דרך-כלל, כאחד הן על דרגת הנכות הרפואית והן על רמתה של הנכות התפקודית. לפיכך, יהא זה נכון לקבוע, כי שיעור הנכות של המערערת, הן הרפואית והן התפקודית, הוא 20 אחוז**." (ההדגשות אינן במקור, הן של הח"מ).

- באותו הקשר ראו גם קביעותיו של כב' השופט יצחק עמית בפרשת ג'אבר [ע"א 7008/09 **ג'אבר עדנאן עבד אל רחים נ' מוסבאח עבד אל קאדר**, (נבו 7.9.2010) **פסקה 14**].

- על פי התרשמותי הישירה מהתובע, מהתיעוד הרפואי הקיים, נתוניו האישיים והטיפול התרופתי, דומה כי נכותו הרפואית משקפת נכונה את שיעור הגריעה מכושר השתכרותו. הנתבעים והצד השלישי טענו כי לתובע בעיות רקע שאינן קשורות לאירוע ושהיה בהן כדי להשפיע על מצבו כיום. ברם, הטענה לא הוכחה כדבעי. הנתבעים והצד השלישי אף נמנעו מלחקור את המומחית על חוות דעתה. הימנעות זו פועלת לרעתם.

57. לאור כל האמור לעיל, להלן חישוב נזקי התובע:

- **הפסדי השכר לעבר: מיום 1.3.2021 עד היום:**
התובע הצליח להוכיח כי נגרמו לו הפסדי שכר חלקיים בלבד ולתקופה שבין ה- 1 במרץ 2021 ועד עצם היום הזה. על כן, בראש נזק זה אני פוסקת לתובע סך של 72,849 ₪, וזאת לפי החישוב הבא: 9,993 ₪ (ממוצע שכרו בשלושת החודשים האחרונים לפני סיום עבודתו) x 20% x 36.45 חודשים = **72,849 ₪.**

- **הפסדי השכר בעתיד**: 12,379 ₪ x 20% x 271 (מקדם היוון עד גיל 67) = **670,942 ₪.**

- **הפסדי פנסיה לעבר ולעתיד**: **92,974 ₪.**

- **הוצאות לעבר**: לתובע נגרמו הוצאות בגין נסיעותיו לטיפולים. אני מעריכה את שוויין בסך של **10,000 ₪**, על דרך האומדנא.

- **הוצאות לעתיד**: לא הוכח כי התובע יזדקק להוצאות רפואיות או אחרות בעתיד.

- **עזרת צד ג' לעבר ולעתיד**: לא הוכח כי התובע נזקק או יזדקק לעזרה בשכר והדבר אף לא נטען. גם לא הוכח כי התובע נזקק לעזרה מבני משפחתו בהיקף חריג ובאופן המצדיק פסיקת פיצוי בגינה. למעשה, לא הוכח כי התובע נזקק לעזרת צד ג' כלשהי בעקבות נכותו.

- **כאב וסבל**: בהתחשב בגיל התובע, שיעור נכות הצמיתה ומהותה, ההשפלה, תחושת הבושה בעקבות החוויה שעבר, אני פוסקת לתובע בראש נזק זה סך של **90,000 ₪.**

- מהסכומים לעיל יש **להפחית** את הסך של **8,000** ₪ בגין הפיצוי שהוסכם בין הצד השלישי לבין התובע במסגרת ההליך הפלילי.

- היתרה לפיצוי = 929,000 ₪ (סכום עגול).

<u>לסיכום</u>

58. אני מקבלת את התביעה ומחייבת את הנתבעת 1 לשלם לתובע פיצוי בסך של 929,000 ₪ בצירוף 23.4% בגין שכ"ט עו"ד ובצירוף סך של 11,272 ₪ בגין הוצאות משפט (אגרת פתיחה, שכר מומחים ועדים).

59. הסכומים ישולמו בתוך 30 ימים מהיום, אחרת יישאו הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד התשלום המלא בפועל.

60. התביעה כנגד הנתבעת 2 נדחית. בנסיבות, איני עושה צו להוצאות.

61. ההודעה כנגד הצד השלישי מתקבלת במלואה, ואני מחייבת את הצד השליש לשפות את הנתבעת 1 בגין כל סכום שישולם על ידה לתובע.

62. בנסיבות העניין איני מחייבת את הצד השלישי בהוצאות הנתבעות בגין ההודעה.

ניתן היום, ד' אדר ב' תשפ"ד, 14 מרץ 2024, בהעדר הצדדים.

נסרין עדוי, שופטת